

Jasminka Najcer Sabljak

(Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku)

Silvija Lučevnjak

(Zavičajni muzej Našice)

PRILOG POZNAVANJU BAŠTINE SLAVONSKE PLEMIĆKE OBITELJI ADAMOVIĆ ČEPINSKI

UDK 929Adamović Čepinski (093)

DOI 10.22586/ss.21.1.7

Pregledni rad

Primljeno: 3. 5. 2021.

Kroz prikaz povijesti plemićke obitelji Adamović Čepinski tekst pridonosi poznavanju kulturne, gospodarske i političke povijesti prostora današnje Hrvatske, ali i Slovenije, Srbije, Austrije te Bosne i Hercegovine. Adamovići su početkom 18. stoljeća upravljali Valpovačkim vlastelinstvom, a potom u Slavoniji i Podunavlju posjedovali imanja Čepin, Tenje, Aljmaš, Erdut, Bačko Novo Selo. S vremenom se obitelj podijelila na čepinsku i tenjsku granu. U tekstu se donose manje poznati podatci iz povijesti tenjske grane obitelji Adamović, koja je od sredine 19. stoljeća posjedovala imanje sa sjedištem u Velenju (Slovenija), a obiteljskim vezama bila u bliskim odnosima s brojnim plemićkim obiteljima Austro-Ugarske Monarhije. Uz sintezu dosadašnjih publiciranih istraživanja, rad se temelji na informacijama i arhivskom gradivu nasljednika ove obitelji koji su i danas povezani s Hrvatskom.

Ključne riječi: Adamović Čepinski, Cseh, Velenje, Erdut, Bačko Novo Selo, Ostrožac

OBITELJ ADAMOVIĆ ČEPINSKI U DOSADAŠNJIM ISTRAŽIVANJIMA*

Povijest plemićke obitelji Adamović Čepinski u domaćoj je historiografiji istražena u osnovnim crtama, što se prvenstveno odnosi na značajan trag koji su njeni članovi ostavili na polju gospodarstva, kulture i politike na po-

* Ovaj je rad sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2018-01-9364 „Umjetnost i država u Hrvatskoj od prosvjetiteljstva do danas“.

druću današnje istočne Hrvatske tijekom 18. i 19. stoljeća.¹ No, do sada publicirani podatci nisu samo relativno oskudni, već ponekad i kontradiktorni, odnosno netočni.

Temeljne podatke donijeli su u svojim poznatim radovima o hrvatskim plemićkim obiteljima Ivan Bojničić i Viktor Anton Duišin.² Na bugarske korijene ove plemićke obitelji upozorio je u svome radu još između dva svjetska rata povjesničar Josip Bösendorfer, pišući o nekolicini obitelji istoga porijekla koje su na području Osijeka, Podunavlja i Slavonije ostavile duboki trag na ekonomskom, društvenom i kulturnom području, među kojima su svakako najistaknutiji Pejačevići i Adamovići Čepinski.³

Kratku sintezu obiteljske povjesnice dao je 1983. godine hrvatski književnik, jezikoslovac i kulturni povjesničar Ante Sekulić u prvome svesku *Hrvatskog biografskog leksikona*, gdje se poziva na već poznate činjenice o dodjeli ugarsko-hrvatskog plemstva iz 1714., stjecanju dobra Čepin i pridjevka *Čepinski*. Donosi vrlo šture podatke o nekim značajnijim članovima obitelji te ističe da se isprave obitelji Adamović o njihovim zemljišnim posjedima, obiteljskim vezama te o sporovima oko posjeda mogu pronaći u Arhivu zagrebačkog kaptola (*Acta Loci credibilis*). Na kraju članka je iznesena neutemeljena tvrdnja da „potomci obitelji Adamović žive danas većinom u Slavoniji“, jer se radi o osobama istoga prezimena, no ne i članovima plemićke obitelji Adamović Čepinski.⁴

Pažnju povjesničara posebno je privukla biografija Ivana Kapistrana I. pl. Adamovića Čepinskog (1726. – 1808.), uglednog službenika Virovitičke županije i zakupnika Valpovačkog vlastelinstva, kojem su otac i djed već imali bogato iskustvo vođenja veleposjeda princa Eugena Savojskog na području Baranje. Zahvaljujući odanoj službi stekao je naklonost kraljice Marije Terezije, koja ga je imenovala kraljevskim savjetnikom (1762.), omogućila mu kupnju Čepinskog vlastelinstva nedaleko od Osijeka (1765.) te mu dodijelila pridjevak *de Csepin / Čepinski* (1770.), koji od tada nose svi njegovi nasljedni-

¹ U literaturi se prezime i plemićki pridjevak ove obitelji piše na različite načine. U ovome radu koristit će se kroatiziran oblik *Adamović Čepinski*, koji je najčešće zastupljen način pisanja u našoj historiografiji, iako je obitelj kroz povijest najčešće koristila oblik *Adamovich*, a takav oblik pisanja prezimena zadržali su sve do danas. U slučaju osobnih imena koristit će se oblik koji je najzastupljeniji u domaćim povijesnim izvorima i dostupnim publikacijama. Kod prvoga spomena člana obitelji ili druge značajne osobe bit će navedene godine rođenja i smrti.

² Ivan Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien* (Nürnberg, 1899); Viktor Anton Duišin, *Zbornik plemstva* (Zagreb, 1938).

³ Josip Bösendorfer, „Kolonija Ciprovčana u Osijeku“, *Narodna starina* XI (1932), br. 29, 213-221.

⁴ *Hrvatski biografski leksikon*, 1 sv. (Zagreb, 1983), 19-20, „Adamović Čepinski“ (Ante Sekulić).

ci. Ivan Kapistran I. je započeo veliki projekt isušivanja močvara u Slavoniji, koji će nastaviti njegov unuk Ivan Kapistran II. (1802. – 1876.).⁵ Sjedište obiteljskog posjeda bilo je u Čepinu, a naknadnom kupovinom tzv. Erdutskog spahiluka Ivan Kapistran I. značajno je proširio svoje imanje na velike površine oko Tenje, Aljmaša, Sarvaša i Erduta. Njegovim doprinosom ekonomskoj misli i praksi gospodarenja na onodobnim vlastelinstvima bavilo se nekoliko istraživača (npr. V. Stipetić, J. Adamček, I. Karaman), a među njima se posebno ističu radovi ekonomskog povjesničara i pravnika Ivana Ercega.⁶

Sinovi Ivana Kapistrana I. utemeljili su *čepinsku* i *tenjsku granu*, a početkom 20. stoljeća dio *tenjske grane* dobio je i *barunsku granu*. Ivan Kapistran I. ženidbom s Juditom pl. Saich de Pernicza stekao je i neke posjede izvan Slavonije (Sveta Helena, Majkovec, Imbriovec, Đelekovec i Kaniža/Lug). U sjedištima svojih posjeda obitelj Adamović Čepinski podigla je ili obnovila reprezentativne stambene objekte, od kojih većina postoji i danas. Među slavonskim posjedima detaljnije su opisane kurije, odnosno dvorci u Čepinu, Aljmašu, Tenji i Erdutu.⁷

U novije vrijeme poviješću obitelji Adamović Čepinski bavio se povjesničar Hrvoje Pavić, koji je svoj diplomski rad posvetio ekonomskom aspektu djelovanja Ivana Kapistrana I. pl. Adamovića Čepinskog, a dio istraživanja je objavio u stručnim časopisima i knjigama.⁸ Vrijedni podatci o Adamovićima Čepinskim objavljeni su u monografiji Čepina, djelu grupe autora (Stanko Andrić, Vinko Ivić, Stjepan Sršan, Zlata Živaković-Kerže).⁹

Pokušaj sustavnog istraživanja njihove ostavštine bio je najavljen otvorenjem izložbe *Ostavština plemićke obitelji Adamović* u Muzeju Slavonije 2010. godine, koja je pokazala samo mali dio povijesno-umjetničke ostavštine vezane uz ovu obitelj iz fundusa osječkog muzeja, no izložbu nažalost

⁵ Darko Getz, „Prilog poznavanju močvara Kolodvar i Palača u istočnoj Slavoniji – promjene u ekosustavu i ornitofauni nakon hidro-tehničkih intervencija u krajoliku“, *Povećalo: časopis za povijest i prosudbe o povijesnoj zbilji* 4-7 (2012), 60-78.

⁶ Igor Karaman, *Valpovačko vlastelinstvo: ekonomsko-historijska analiza* (Zagreb 1962); Ivan Erceg, *Ivan Kapistran Adamović: javni djelatnik, veleposjednik i ekonomist – pregled ekonomsko-povijesnog razvitka* (Osijek, 1996); Ivan Erceg, „Pregled diobe Adamovićevih posjeda u Slavoniji (početak 19. st.)“, *Acta historico-oeconomica* 25-26 (1998), 7-63; Vladimir Stipetić, *Povijest hrvatske ekonomske misli (1298. – 1847.)* (Zagreb, 2001).

⁷ Mladen Obad Šćitaroci i Bojana Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci i perivoji u Slavoniji: od Zagreba do Iloka* (Zagreb, 1998), 303, 397.

⁸ Hrvoje Pavić i Marin Šušak, *Čepinska sjećanja* (Čepin, 2008); Hrvoje Pavić, „Kolonija Ciprovčana u Osijeku s osvrtom na obitelj Adamovich de Csepin“, *Essehist* 4 (2012), 53-58; Ive Mažuran i Hrvoje Pavić, „Čepin krajem 17. i tijekom 18. stoljeća“, *Essehist* 6 (2014), 104-111.

⁹ *Čepin: prilog za proučavanje zavičajne povijesti*, ur. Vinko Ivić i Zlata Živaković-Kerže (Čepin, 2009).

nije pratio deplijan niti katalog, a do realizacije većega projekta na tu temu nije došlo.¹⁰

O nekoliko zadnjih generacija obitelji Adamović Čepinski (kraj 19., početak 20. stoljeća) pisalo se u domaćoj historiografiji vrlo malo, iako su njeni članovi ostavili značajan trag na području političke i društvene povijesti istočne Hrvatske, a članovi *čepinske grane* obilježili su i povijest suvremene Austrije.¹¹ Recentni podatci na mrežnim stranicama *Hrvatske enciklopedije* prenose već poznatu verziju podataka o obitelji Adamović Čepinski iz *Hrvatskog biografskog leksikona*, proširenu osnovnim podacima o Ivanu Albrechtu barunu Adamoviću Čepinskom (1866. – 1929.) i njegovom unuku Nikoli (1936. – 2017.).¹² Nešto veću pažnju istraživači su posvetili djelu agronoma i skladatelja Bele pl. Adamovića Čepinskog (1856. – 1934.) iz *čepinske grane* ove obitelji.¹³

ADAMOVIĆI ČEPINSKI I POSJED VELENJE

Prvu vezu obitelji Adamović Čepinski s područjem današnje Slovenije ostvario je praunuk Ivana Kapistrana I. iz *tenjske grane*, Karlo I. (1829. – 1874.). Bio je sin Antuna pl. Adamovića Čepinskog (1808. – 1849.) i Julijane r. grofice Forgach (1811. – 1893.). Za Karla I. su u ranoj mladosti odabrali vojno zanimanje, što je bilo uobičajen odabir za formiranje karijere plemićkih sinova u toj dobi, ali možda su postojali i drugi razlozi. Primjerice, u *čepinskoj grani* obitelji Adamović Čepinski postojale su nepovoljne gospodarske okolnosti, uzrokovane velikim zaduženjima i poteškoćama s korištenjem močvarnog zemljišta te čestim poplavama, pa je ekonomsku sigurnost i u *tenjskoj grani* možda trebalo potražiti u drugačijim izvorima prihoda.¹⁴ Tvrdi

¹⁰ Izložba *Ostavština plemićke obitelji Adamović* u Muzeju Slavonije u Osijeku održana je od 6. listopada do 6. studenog 2010. godine. Autor izložbe bio je Grgur Marko Ivanković.

¹¹ Ludwig Adamovich (Osijek, 1890. – Beč, 1955.) i njegov sin Ludwig ml. (rođen 1932. u Beču) bili su sveučilišni profesori prava te oba predsjednici austrijskog Ustavnog suda. Ludwig stariji je kratko vrijeme bio i austrijski ministar pravosuđa, a nakon Drugog svjetskog rata rektor Bečkog sveučilišta (1945. – 1947.). Ludwig mlađi dugi niz godina radi kao savjetnik predsjednika austrijske države za pitanja ustavnog prava, s vlastitim uredom u Hofburgu. Po Ludwigu starijem danas ime nosi jedna ulica u Beču (Adamovichgasse). *Ludwig Adamovich*. https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Ludwig_Adamovich, pristupljeno 13. 1. 2021.

¹² „Adamović Čepinski“, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, pristupljeno 26. 12. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=397>.

¹³ Marija Malbaša, „Glazbeni život u Osijeku“, *Osječki zbornik* 9-10 (1965), 176; *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1 (1983), 19, „Adamović Čepinski, Bela“ (Antun Petrušić i Ante Sekulić); Ljerka Perčić, „Bela Adamović (1856. – 1934.)“, *Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku* 20 (2004), 55-69.

¹⁴ Stjepan Sršan, „Vlastelinsko dobro baruna Adamovića“, u: *Čepin: prilog za proučavanje zavičajne povijesti*, 30-35.

se da je Karlo I., kao konjanički kapetan, bio pobočnik generala Josipa Jelačića te aktivno sudjelovao u revolucionarnim zbivanjima 1848. godine. To ga je sigurno udaljilo od članova *čepinske grane* obitelji, koji su bili poznati kao pristaše mađaronske opcije.¹⁵ Tijekom revolucionarne 1848. godine umro mu je otac Antun u dobi od 40 godina, a 1856. i brat Rudolf, u dobi od samo 20 godina.¹⁶ Karlo I. se već godinu dana nakon bratove smrti oženio i uskoro kupio novi posjed u Sloveniji, a vođenje tenjskog imanja vjerojatno je prepustio upravitelju ili zakupniku.

Odustajanje Karla I. od osobnog vođenja slavonskog imanja mora se promatrati u svjetlu činjenice da je 1857. oženio Biancu groficu Wickenburg (1837. – 1912.) i time ušao u krug najuglednijih štajerskih plemićkih obitelji. Otac Karlove supruge Matthias Constantin grof Wickenburg (1794. – 1880.) bio je blizak prijatelj austrijskog kancelara kneza Metternicha, državni namjesnik Štajerske od 1830. do 1848., a bio je i ministar za trgovinu i gospodarstvo. U štajerskom mjestu Gleichenbergu imao je obiteljsku vilu s prostranim perivojem, koji je uredila njegova supruga Emma r. grofica Orsay (1813. – 1880.), a utemeljio je i obližnje toplice Bad Gleichenberg. Navodno je upravo on zahtijevao da zet Karlo I. kupi posjed „u civiliziranom svijetu“, odnosno nije želio da mu kći živi na njegovom udaljenom posjedu u Slavoniji.¹⁷

Stoga je Karlo I. nakon završetka vojničke karijere i ženidbe svoju daljnju sudbinu odlučio vezati uz prostore Štajerske, gdje je uskoro nakon vjenčanja kupio posjed sa sjedištem u Velenju. Štajerska je tada bila jedinstvena pokrajina, koja je tek nakon 1918. podijeljena između Austrije i Slovenije (tada u sastavu Kraljevine SHS). Slovenska (Donja) Štajerska obuhvaća istočni dio Slovenije između Mure i Save te Sutle i Savinje, s nekoliko većih mjesta, kao što su Maribor, Celje i Velenje. Austrijska (Gornja) Štajerska danas zauzima približno 3/4 nekadašnjega teritorija Štajerske i tvori saveznu zemlju Steiermark, a glavni joj je centar Graz.¹⁸ Uz Velenje, Karlo I. je kupio i obližnje posjede Lilienberg i Švarcenštajn u Šaleškoj dolini. Karlo I. i Bianca imali su osmero djece, od kojih je šestero doživjelo odraslu dob, a većina je rođena u Velenju: Irma udana grofica Bissingen und Nippenburg (1858. – 1935.); Isabella udana Edle von Berks (1860. – 1939.); Juliana udana Althof (1862. –

¹⁵ Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 303, 397.

¹⁶ Karlov otac Antun umro je u Šopronu, no sahranjen je u Aljmašu, gdje još i danas pokraj svetišta Gospe od Utočišta postoji njegov nadgrobni spomenik.

¹⁷ Rok Poles i Špela Poles, *Villa Bianca: zgodba o ponovnem rojstvu vile* (Velenje, 2011), 132.

¹⁸ „Štajerska“, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, pristupljeno 2. 11. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59879>.

1948.); Karlo II. (1865. – 1940.); Ivan Albrecht (1866. – 1929.); Franz Branko zvan Ček (1873. – 1932.).¹⁹

Samo godinu dana nakon što se Karlo I. oženio Biancom groficom Wickenburg, njegova se sestra Augusta pl. Adamović Čepinska (1838. – 1901.) vjenčala 1858. s Viktorom Edler von Vestom (1819. – 1886.). Tako je ostvarena druga veza Adamovića Čepinskih sa slovenskim plemićkim obiteljima. Mladi se par von Vest nastanio u obiteljskoj kuriji u mjestu Šrotenturn (njem. Schrottenturn), susjedstvu grada Kranja, na sjeverozapadu Slovenije. Kranj je središte pokrajine Gorenjske, povijesno-geografske regije na području gornjega toka Save u Sloveniji, sjeverno i sjeverozapadno od Ljubljane.²⁰ Šrotenturn je poznat i pod nazivima Šempetrski grad ili Detelova graščina, a izgradila ga je u 16. stoljeću obitelj Schrott. Kasnije je došao u posjed obitelj von Vest, koja je u njemu živjela do 1902. godine. Iz ove obitelji potječe nekoliko medicinara, farmaceuta i prirodoznanstvenika, koji su ostavili značajan trag u slovenskoj povijesti.²¹ Kći Auguste i Viktora bila je Julijana Edle von Vest (1868. – 1959.), koja se 1890. vjenčala u Šrotenturnu s nasljednikom valpovačkog vlastelinstva, Rudolfom grofom Normann-Ehrenfelsom (1857. – 1942.). Tako se posredno ostvarila veza obitelji Adamović Čepinski s ovom uglednom slavonskom plemićkom obitelji, u kojoj je Julijana ostavila značajan trag. Zahvaljujući njenim kolekcionarskim i mecenatskim aktivnostima, umjetnička je zbirka u valpovačkom dvorcu bila obogaćena mnogim djelima, a njenim je osobnim naporima nakon Drugoga svjetskog rata sačuvan integritet postojanja *valpovačke zbirke*, zbog čega se smatra da je ovo danas najsačuvanija kolekcija plemićkih krugova istočne Hrvatske.²²

Kada je Karlo I. pl. Adamović Čepinski umro u dobi od samo 45 godina (1874.) njegova je udovica Bianca morala upravljati Velenjem i brinuti se za

¹⁹ Franz Branko je bio neoženjen, a imao je istaknutu vojnu karijeru. Kada nije bio u službi, živio je s majkom u Vili Bianca u Velenju, a nakon njene smrti vlasništvo nad vilom predao je 1913. sestri Irmi. Sudjelovao je kao austrougarski konjanički časnik tijekom Prvoga svjetskog rata na više bojišnica, a nakon 1918. ostao je živjeti u Poljskoj kao pukovnik u poljskoj vojsci te sudjelovao u rusko-poljskom ratu (1919/20.). Bio je vrlo utjecajan i poznat časnik u poljskom konjaništvu, umirovljen je 1923., a poginuo je u prometnoj nesreći blizu današnje poljsko-češke granice (Tetschen/Kunschitz), gdje je bio gost grofova Thun-Hohenstein, a tamo je i pokopan. Bio je vitez Malteškog reda te carski i kraljevski komornik. Poles i Poles, *Villa*, 145-146.

²⁰ „Gorenjska“, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, pristupljeno 2. 11. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22708>.

²¹ Miha Preinfalk, *Plemiške rodbine na Slovenskem: 18. stoletje*, 1. del (Ljubljana, 2013), 170-184.

²² Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, „Moderna umjetnost u zbirka slavonskog plemstva“, u: *Imago, imaginatio, imaginabile: zbornik u čast Zvonka Makovića*, ur. Dragan Damjanović i Lovorka Magaš Bilandžić (Zagreb, 2018), 247-265; Jasminka Najcer Sabljak, „Valpovačka zbirka Rudolfa i Julije Normann“, u: *Zbornik 4. kongresa povjesničara umjetnosti Hrvatske*, ur. Ivana Mance i dr. (Zagreb, 2019), 51-65.

odgoj šestero malodobne djece, od kojih je najmlađe imalo tek godinu dana. Poznato je da su se Adamovići Čepinski bavili uzgojem stoke (goveda, svinje, konji), hmelja, mljekarstvom itd. Bianca je obiteljske posjede morala nastaviti voditi sama, do vremena kada ju je zamijenio najstariji sin. U vođenju tenjskog posjeda, koji je tada još bio u vlasništvu obitelji Adamović Čepinski, imala je pomoć šogora Ervina pl. Cseh de Szent-Katolna (1838. – 1918.). Ervin je bio oženjen Franciskom r. pl. Adamović Čepinskom (1835. – 1891.), Karlovom mlađom sestrom.²³ Posjed u Tenji se postupno prodavao, a oko 1898. posljednje je dijelove kupio Karlo Bartolović, podnačelnik Osijeka. Čepinska grana obitelji također je potkraj 19. stoljeća rasparcelirala i prodala svoj posjed.²⁴

Upravu obiteljskog imanja u Velenju nakon stjecanja punoljetnosti preuzeo je Karlo II., najstariji Karlov i Biancin sin. On je, poput oca, ostao zapamćen kao branitelj slovenskih interesa u odnosu na prodor njemačkog jezika i kulture te kao pokretač razvoja gospodarskog i društvenog života Šaleške doline. Karlo II. je utemeljio Vatrogasno društvo u Velenju, bio načelnik i općinski odbornik Velenja te podžupan općine Velenje. O tome svjedoči i uvrštavanje životopisa Karla I. i Karla II. pl. Adamovića Čepinskog u *Šaleški biografski leksikon*, značajnu zavičajnu publikaciju.²⁵ Karlo II. se 1886. vjenčao u Velenju s Giselom barunicom Ritter de Záhony (1864. – 1939.). Imali su četvero djece: Marija ud. grofica Auersperg (1887. – 1979.); Bianca ud. grofica Auersperg (1890. – 1945.); Karlo III. (1892. – 1972.); Ervin Branko (1893. – 1939.). Karlo II. je vjerojatno imao poteškoća u vođenju posjeda, jer se već godinu dana nakon smrti majke Biance odlučio prodati ga šogorici Theresi pl. Adamović Čepinski r. grofici Westphalen zu Fürstenberg (1871. – 1950.). Ona je bila supruga njegovog mlađega brata Ivana Albrechta. Prodajom se očigledno nastojalo zadržati imanje u obiteljskom krugu. Iste se godi-

²³ Franciska je u prvome braku bila udana za rođaka Ivana Nepomuka pl. Adamovića Čepinskog (1827. – 1876.) iz *čepinske grane*. U tome braku nije bilo djece, što je vjerojatno utjecalo na njihovu rastavu, nakon koje je Ivan Nepomuk ušao u vezu s Franciskinom starijom sestrom Eleonorom (1831. – 1904.), udanom za Benjamina pl. Kraljevića, brata pravnika i književnika Miroslava pl. Kraljevića (1823. – 1877.), koji je bio djed slikara Miroslava pl. Kraljevića (1885. – 1913.). Slikar Kraljević spominje Benjaminovu i Eleonorinu kći Juliju (Julietta) kao rođakinju koja mu je pomagala prilikom njegovog školovanja u Beču. Vidi u: Lidija Ivančević Španiček, *Muzej Miroslava Kraljevića 1961. u Požegi* (Požega, 2013), 8. Veza između Eleonore i Ivana Nepomuka bila je društveno neprihvatljiva, a u njoj je rođeno troje djece. Kako bi se ipak mogli vjenčati i regulirati nasljedna prava svoje djece, prešli su na kalvinsku vjeru. Vidi u: Stjepan Sršan, *Osječki ljetopisi 1686. – 1945.* (Osijek, 1993), 203, 207. Za sada je neutvrđeno kada su Franciska i Ervin sklopili brak, no to se vjerojatno dogodilo tek nakon smrti Franciskinog prvoga supruga Ivana Nepomuka, 1876. godine.

²⁴ Obad Ščitaroci i Bojanić Obad Ščitaroci, *Dvorci*, 106, 303.

²⁵ *Šaleški biografski leksikon*, mrežno izdanje. <http://www.saleskibiografskileksikon.si/>, pristupljeno 16. 8. 2020.

ne (1913.) i posjed Vila Bianca imovinski odvojio od imanja Velenje te prešao u vlasništvo Karlove sestre Irme, udane grofice Bissingen und Nippenburg.²⁶

Nije poznato u što je Karlo II. uložio sredstava dobivena prodajom Velenja, no zna se da se sa suprugom Giselom odselio kćeri Mariji ud. grofici Auersperg (1887. – 1979.), na posjed njezinoga supruga u Turjaku.²⁷ Ondje su živjeli do smrti. Ovu je obiteljsku granu nastavio njihov sin Karlo III. (1892. – 1972.), čiji potomci danas žive u Mađarskoj. Sudbina obiteljskog posjeda Velenje vrlo je kratko bila u rukama Ivana Albrechta i njegove supruge Therese, jer su ga prodali već potkraj Prvoga svjetskog rata, pa je tako okončana epizoda vlasništva obitelji Adamovića Čepinskih nad ovim posjedom. Unatoč tome, Adamovići će i dalje boraviti u ovome mjestu.

BURG VELENJE I OBITELJ ADAMOVIĆ ČEPINSKI

Nakon uvida u okolnosti akvizicije Velenja i značenje Karla I. pl. Adamovića Čepinskog te njegovog sina Karla II. za povijest posjeda Velenje, u ovome poglavlju iznosimo detalje iz povijesti burga Velenje, kao vrijednoga segmenta baštine obitelji Adamović Čepinski, koja ga je posjedovala od sredine 19. stoljeća do gotovo samoga kraja Prvoga svjetskog rata, a članovi ove obitelji živjeli su u Velenju do kraja Drugog svjetskog rata. Ovaj objekt bio je sjedište posjeda Velenje, a uobičajeno se naziva *stari grad*, *velenjski grad* ili *burg Velenje*, kako bi se razlikovao od istoimenoga naselja u njegovom podnožju. Povijest Velenja započinje još u 13. stoljeću, a kontinuitet stanovanja i ulaganja u ovaj prostor doprinio je tome da ga se smatra jednim od najbolje sačuvanih objekata toga tipa u Sloveniji.

Burg Velenje je smješten na istaknutom brijegu iznad grada Velenja, u Šaleškoj dolini, a nakon sukcesivnih nadogradnji današnji je oblik poprimio u razdoblju zrele renesanse (16. stoljeće). Od tog razdoblja ima nepravilnu peterokutnu osnovu vanjskoga ziđa s polukružnim kulama, koje štiti unutrašnje dvorište u kojem se nalazi stambeni dio (palas), koji svojim tlocrtom također slijedi peterokutnu osnovu cijelog kompleksa. Stambeni je prostor višeetažan, s istaknutom visokom kružnom kulom, a u sredini stambenog kompleksa je malo dvorište s arkadno rastvorenim hodnicima. Poviješću i

²⁶ Poles i Poles, *Villa*, 254-257.

²⁷ Dvostruka ženidbena veza s obitelji Auersperg povezala je Adamoviće Čepinske s ovom kranjskom plemićkom obitelji, podrijetlom vjerojatno iz Švapske ili Bavorske. Po svojem slovenskom posjedu i starome gradu Turjaku nazivaju se i Turjaški. Posjedovali su velika imanja na području današnje Slovenije (Kočevje, Čatež, Mokrice, Turen...), ali i Hrvatske (Samobor), gdje su se istaknuli i u povijesti Vojne krajine. Vidi u: „Auersperg“, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=4577>, pristupljeno 2. 11. 2020; Miha Preinfalk, *Auerspergi, po sledeh mogočnega tura* (Ljubljana, 2005).

arhitektonskim osobitostima Velenja bavilo se dosta stručnjaka, jer je ovo jedan od značajnijih burgova Slovenije.²⁸

Od 1603. godine dva je stoljeća posjed Velenje bio u vlasništvu plemićke obitelji Sauer. Godine 1851. kupio ga je Hubert Heinrich grof de la Fontaine et Harnoncour-Unverzagt (1827. – 1897.), koji je u obnovu burga uložio velika sredstva, pa ga je zbog prezaduženosti morao 1858. godine prodati Karlu I. pl. Adamoviću Čepinskom. On ga je kupio kao rezidenciju svoje tek osnovane obitelji, iako je vjerojatno bio svjestan zahtjevnosti ovoga prostora u smislu održavanja, što upućuje na činjenicu da mu je povijesno i simbolično značenje burga u funkciji samopropagande bilo značajnije od funkcionalnih vrijednosti.

Teško je razlučiti koji su sve elementi u burgu obnavljani za Adamovića Čepinskih, a koji za prethodnog vlasnika, no sredinom 19. stoljeća izveden je novi pristup gradu, izmijenjeni su nekih prozorski otvori, vrata i balkoni, rekonstruirana je zidna kruna, obnovljeni su dijelovi gradskih zidina, dodani su stepeničasti zabati na objektima unutrašnjeg dvorišta, a obnovljena je i gradska kapela. Unatoč ovim adaptacijama, renesansne crte Velenja vidljive su do danas, jer su zahvati poduzeti tijekom 19. stoljeća bili prvenstveno usmjereni na prilagođavanje prostora burga potrebama suvremenog stanovanja, a zahvati na fortifikacijskim elementima bili su u funkciji konsolidacije građevne konstrukcije i nisu bitnije promijenili njihov izgled. U unutrašnjem palasu Velenja bile su čak 24 prostorije, među kojima posebno ističemo tzv. vitešku dvoranu, s inventarom srednjovjekovnih oklopa i oružja. Opremanje ovakve prostorije bilo je u skladu s namjerama vlasnika da se ne samo u eksterijeru, već i u interijeru naglasi povijesni sloj objekta, u funkciji samopropagande aktualnih vlasnika kao nastavljača slavne prošlosti bivših vlasnika Velenja. U interijeru je bilo i dosta stilskoga namještaja i umjetnina, a spominje se i namještaj iz 14. i 15. stoljeća.

Posebnu pažnju Adamovići Čepinski poklonili su okolišu burga, koji je potkraj 19. stoljeća zadobio izgled njegovanoga perivoja. Bio je to u osnovi park engleskog tipa, u koji su unijeli i tipično romantičarske elemente poput fontane s vodoskokom i cvjetnih lijeha, a potporni zidovi travnjaka bili su rađeni iz kamena lomljenca, što je okolišu dalo vrlo rustikalan izgled, asociirajući na ruševine. U perivoj su bile unesene i egzote, poput agava, koje su zimi čuvali u stakleniku na ulazu u gradske zidine. Ovim se dijelom okoliša burga posebno bavila Bianca pl. Adamović Čepinska, na tragu majčinog angažmana oko perivoja u Bad Gleichenbergu.

²⁸ Ivan Stopar, *Velenjski grad* (Titovo Velenje, 1989); Tone Ravnikar, *Grad Velenje* (Velenje, 1999); Dušan Kos, *Vitez in grad: vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja* (Ljubljana, 2005); Franz Gadolla, *Šaleški gradovi viteza Gadolle* (Velenje, 2015).

Uz Biancu pl. Adamović Čepinsku vezana je povijest još jednog važnog segmenta arhitektonske baštine Velenja, u neposrednoj blizini burga Velenje. Nakon što je vođenje obiteljskih posjeda mogla prepustiti sinu Karlu II. i njegovoj supruzi udovica Bianca pl. Adamović Čepinski se 1900. preselila u objekt koji je u podnožju burga oko 1855. podigao brat nekadašnjeg vlasnika Velenja, Maximilian Victor grof de la Fontaine et Harnoncour-Unverzagt (1820. – 1867.).²⁹ Po njoj se ta zgrada otada zvala Vila Bianca. Ondje se 1902. godine preudala i do smrti živjela s drugim suprugom, Arthurom Augustom grofom Mensdorff Pouilly (1817. – 1904.), čije su veze sezale sve do engleske kraljice Viktorije, njegove sestrične.

O radovima na Velenju koje je izvela obitelj Adamović Čepinski svjedoči i spomen-ploča koja je postavljena na jednom zidu unutrašnjeg dvorišta palaša, s istaknutim neorenesansnim stilskim crtama. Na njoj su izvedeni združeni grbovi obitelji Adamović Čepinski i Wickenburg te natpis: NOBILIS CAROLVS ADAMOVICH DE CSEPIN ET UXOR EJVS BIANCA NATA CAPELLO COMTISSA DE WICKENBVRG ANNO 1858. Pomni odabir povijesno-umjetničkih crta za izradu ploče, koja korespondira s okolnim arkadnim prostorom naglašeno renesansnog stila, ukazuje s koliko je pažnje obitelj Adamović Čepinski izvodila obnovu burga.

U kontekstu teme ovoga poglavlja zanimljivo je upozoriti na postojanje nekoliko likovnih djela u kojima je tematiziran burg Velenje, kao primjer njegovoga korištenja u funkciji samopropagande vlasnika. Za sada neutvrđeni slikar prikazao je na dvama portretima Antuna pl. Adamovića Čepinskog (1808. – 1848.) i njegovu suprugu Julijanu r. groficu Forgách de Ghymes et Gács, roditelje Karla I., koji je kupio burg Velenje.³⁰ Antun je prikazan u prvo-me planu, kao dopojasni portret mlađeg muškarca koji samosvjesno pozira ispred panorame Velenja, dok je njegova supruga prikazana u interijeru, sjedeći na stolici s vidljivim detaljima drvenih rezbarija i tordiranim drvenim stupićem na visokom naslonu. Prostorija u pozadini sugerira prizor iz Velenja, jer prikazuje detalje srednjovjekovne arhitekture (segment pravokutnog prozora s olovnom mrežištem za zastakljenje, polukapiteli na svodu). Budući da burg Velenje za njihovog života nije bilo u rukama obitelji Adamović Čepinski, ovi su prikazi bili narudžba nekoga od njihovih nasljednika, a anakronizam u prikazu tipičan je za razdoblje historicizma, odnosno u skladu je s romantičnim pogledom na povijest vlastite obitelji, koji ne samo tolerira, već i potiče odstupanja od stvarnosti.

²⁹ Poles i Poles, *Villa*, 89.

³⁰ Djela su publicirana bez podataka o autoru, tehničarima i dimenzijama, no pretpostavljamo da je riječ o koloriranim akvarelima ili pastelima. Vidi u: Poles i Poles, *Villa*, 153.

OBNOVA STARIH GRADOVA I OBITELJ ADAMOVIĆ ČEPINSKI

U prethodnom poglavlju opisani su detalji historicističke obnove burga Velenje i njegovog okoliša, a u funkciji samopropagande njegovih vlasnika. U ovome poglavlju ističemo da su Adamovići Čepinski bili, preko rođaka, povezani s još nekoliko obnova značajnih starih gradova, često sa srednjovjekovnim slojem. Među njima je svakako najvažnija i najzahtjevnija bila obnova Ostrošca u Bosni. Za ovu je obnovu zaslužna Isabella Edle von Berks r. pl. Adamović Čepinska (1860. – 1939.), kći Karla I., koja je odrasla na obiteljskom posjedu u Velenju. Ona se 1880. udala za Lothara I. Edler von Berksa (1850. – 1921.). Lothar I. je bio sin Martina Edler von Berksa (1809. – 1890.), časnika austrijske vojske, koji je u vrijeme njegovoga rođenja (u Sunji) služio pod hrvatskim banom Josipom Jelačićem, zajedno s Isabellinim ocem, pa pretpostavljamo da je ovo bio početak veze između ovih dviju obitelji, koja je na kraju završila bračnom vezom njihove djece.

Lothar I. je sudjelovao kao časnik u okupaciji Bosne i Hercegovine 1878. godine, a nakon vjenčanja s Isabellom postao je ravnatelj policije u Sarajevu, zatim kotarski načelnik u Brčkom, pa okružni načelnik u Bihaću (od 1896. do 1905.). Bio je carski i kraljevski komornik, vitez Malteškog reda te počasni građanin Sarajeva od 1888. godine. Lothar I. i Isabella imaju djecu: Bianca (1881. – 1969.); Lothar II. (1881. – 1945.) i Günther (1883. – 1942.).³¹ Kći Bianca rođena je u Velenju, a njena braća u Brčkom.

U Bihaću je obitelj von Berks živjela u zgradi okružne uprave zvanj Konačnik, koja nije udovoljavala njihovim željama, pa su tražili novo rješenje. Godine 1900. Isabella je od obitelji Beširević kupila srednjovjekovni grad Ostrožac iznad Une, nedaleko od Cazina. Uslijedila je temeljita obnova u duhu historicizma (od 1900. do 1902.) po njenoj ideji i nadahnuću, a s obzirom na to da se u povijesnim izvorima ističe da ga je kupila ona, a ne zajedno sa suprugom, pretpostavljamo da se radilo o sredstvima osiguranim s obiteljskog posjeda Adamovića Čepinskih u Velenju, a možda i od prodaje posjeda u Tenju. Naravno, odluka da se za mjesto stanovanja njene obitelji odabere jedan zapušteni srednjovjekovni grad i učini ga se reprezentativnim stambenim prostorom sigurno je bila inspirirana njenim životnim iskustvom iz Velenja. Unutrašnjost rezidencijalnog dijela Ostrošca bila je raskošno uređena stilskim namještajem, predmetima primijenjene umjetnosti i umjetninama. Poznato je i da su na nekim mjestima postavljeni grbovi obitelji Edler von Berks i Adamovića Čepinskih. Stilski pluralizam, koji je česta pojava u kasnom historicizmu, utjecao je na konačan, vrlo slikovit i romantičan spoj srednjovjekovnih i osmanskih graditeljskih faza s onima iz 19. stoljeća.

³¹ Almir Ami Kurtović, *Pl. Berks i Ostrožac: tragovima jedne obitelji* (Banja Luka, 2017), 62.

Nasljednik Ostrošca bio je Lothar II., koji se 1923. vjenčao u Valpovu s Marijom Anom groficom Normann-Ehrenfels (1893. – 1951.), koja mu je bila rođakinja po majčinoj strani, kći Julijane grofice Normann-Ehrenfels, r. Elde von Vest. Tako se dodatno učvrstila veza između Adamovića Čepinskih i grofovske obitelji Normann-Ehrenfels. Sa suprugom je Lothar II. prvo živio na obiteljskom posjedu u Ostrošcu, a kada je Marija Ana naslijedila dio valpovačkog posjeda sa sjedištem u Podgoraču, malom slavonskom mjestu nedaleko od Našica, tamo su preselili 1933. godine i živjeli do izbijanja Drugog svjetskog rata. Prije preseljenja novi su vlasnici detaljno obnovili podgorački dvorac i vjerojatno mu dodali mansardni prostor s dvorišne strane, kojega nije bilo u izvornoj fazi ovoga historicističkog dvorca iz 1877. godine.³² Lotharova je majka Isabella r. pl. Adamović Čepinska 1939. umrla i sahranjena u Podgoraču, u neoklasicističkom mauzoleju Pavla grofa Pejačevića (1813. – 1907.), prethodnog vlasnika podgoračkog posjeda i dvorca u kojem je postojala iznimno vrijedna likovna zbirka.³³

U kontekstu odnosa obitelji Adamović Čepinski prema arhitektonskoj baštini vrijedno je istaknuti i dvorac u Erdutu, koji je bio temeljito obnovljen i dograđen tijekom života Franciske Cseh de Szent-Katolna r. pl. Adamović Čepinske (1835. – 1891.). Nakon njene smrti srednjovjekovna kula u Erdutu restaurirana je za grobnicu plemićkih obitelji Adamović Čepinski i Cseh de Szent-Katolna. Tom je prilikom četverokutna kula izmijenila svoj izvorni izgled, snižena je za jedan kat, na jugozapadnom uglu dozidan je malen pravokutni tornjić s kruništem na vrhu, a glavnom južnom pročelju dodan je reprezentativan portal sa zupčastim završetkom i grbovima obiju obitelji, što je još jedan primjer obnove srednjovjekovnih objekata u duhu historicizma u krugu obitelji Adamović Čepinski.³⁴

U kontekstu ovoga rada važno je istaknuti da su Adamovići Čepinski na posredan način, preko obitelj Normann-Ehrenfels, povezani i s obnovom dvorca Rothenthurn u Austriji (Koruška), koji ima najstarije slojeve i glavne gabarite srednjovjekovnog grada (burga). Iako su objekt 1880. kupili Konstantin grof Normann-Ehrenfels (1818. – 1882.) i njegova supruga Marijana rođ. barunica Hilleprand von Prandau (1828. – 1891.), održavanje i opremanje Rothenthurna preuzeli su njihov sin Rudolf i snaha Julijana r. Edle von Vest. Do ove je akvizicije navodno došlo stoga što je klima u ljetnim mjesecima na valpovačkom posjedu bila teško podnošljiva (vrućine, vlaga, komarci),

³² Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 248-251.

³³ Jasminka Najcer Sabljak, „Skriveno blago podgoračkog dvorca“, *Osječki zbornik* 30 (2011), 159-179; Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, „Podgoračka zbirka“, u: *Likovna baština obitelji Pejačević: studijsko-tematska izložba*, ur. Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak (Osijek, 2013), 45-51.

³⁴ Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 53, 153.

pa se tražio objekt u sjevernijim krajevima, koji će biti dovoljno reprezentativan za obitelj.³⁵

S obzirom na to da je Julijani grofici Normann-Ehrenfels Karlo I. pl. Adamović Čepinski bio ujak, vjerojatno je često boravila u Velenju i dobro poznavala način života i napore koje su njeni rođaci ulagali u obnovu ovoga burga. Iskustvo Velenja sigurno je moglo poslužiti u obnovi Rothenthurna, u kojem su Julijana i Rudolf često boravili, a tamo su i rođena neka njihova djeca. Obitelj Normann-Ehrenfels nije bitnije mijenjala njegovu građevnu strukturu, osim nekih preinaka u svrhu suvremenijeg stanovanja, a u neposrednoj blizini dvorca podigla je mauzolej u kojem su sahranjeni Konstantin grof Normann-Ehrenfels i njegov unuk Rudolf.³⁶

OBITELJ IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Nakon Prvoga svjetskog rata *tenjska je grana* Adamovića Čepinskih ostala bez svojih povijesnih posjeda, jer su imanja Tenja, Velenje i Bačko Novo Selo bili prodani, no tada je na čelo obitelji došao Ivan Albrecht pl. Adamović Čepinski (1866. – 1929.), koji će zauzeti važno mjesto na hrvatskoj političkoj i društvenoj sceni.³⁷ Rođen je 13. listopada 1866. u Gleichenbergu (Štajerska), kao šesto dijete u obitelji oca Karla I. pl. Adamovića Čepinskog. Odrastao je u Velenju, no nakon očeve rane smrti preselio se u Slavoniju, kao jedini od braće i sestara. Usvojila ga je (iako za sada ne znamo je li usvajanje bilo formalno-pravno provedeno) očeva sestra Franciska pl. Adamović Čepinski, koja je tada živjela u Erdutu, a tim je usvajanjem vjerojatno željela postići zadržavanje erdutskog imanja u rukama obitelji Adamović Čepinski, jer ni u prvom ni u drugom braku nije imala djece.³⁸

³⁵ Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, „Povijest likovne zbirke valpovačkih vlastelina“, u: *Valpovački vlastelini Prandau-Normann*, ur. Danijel Jelaš i dr. (Osijek – Valpovo, 2018), 130-140.

³⁶ Prva faza izgradnje Rothenthurna može se smjestiti u srednji vijek. Njegov položaj na uzvisini ponad doline kojom teče Drava i neki sačuvani elementi (debeli vanjski zidovi, kula, kapela unutar objekta) ukazuju da se radi o tipičnom burgu koji je kroz mnoge mijene postepeno smanjivao svoju fortifikacijsku, a jačao stambenu funkciju. Dvorac je i danas u vlasništvu nasljednika obitelji Normann-Ehrenfels, a funkcionira kao obiteljski hotel. Vidi u: *Castello Rothenthurn*, mrežna stranica. <http://www.castello-rothenthurn.at/>, pristupljeno 14. 11. 2020.

³⁷ Svi do sada neobjavljeni podatci o Ivanu Albrechtu i njegovim nasljednicima, odnosno članovima barunske grane obitelji Adamović Čepinski, u ovome se radu temelje na obiteljskom arhivskom gradivu i sjećanjima članova obitelji. Informacije je autoricama rada ustupio Nikola barun Adamovich, na čemu mu najtoplije zahvaljujemo.

³⁸ Za sada nije poznato kako je Franciska došla u posjed Erduta; možda kao dio nasljedstva njene, *tenjske grane* Adamovića Čepinskih ili kao dio nasljedstva prvoga supruga, Ivana Nepomuka pl. Adamović Čepinskog (1827. – 1876.) iz *čepinske grane*. Budući da je, prema

Ivan Albrecht je niže razrede gimnazije pohađao u Osijeku. Više razrede gimnazije završio je u Celju, a pravo je studirao u Grazu. Nakon toga je služio u vojsci, koju je napustio oko 1887/88. godine, kao časnik u pričuvi (k. u. k. Reserve-Lieutenant) u 8. husarskoj regimenti. Vojni je rok uglavnom odslužio u Rumi. U razvoju njegove karijere, posebno na području politike, važnu ulogu je imao Franciskin drugi suprug, Ervin pl. Cseh de Szent-Katolna, koji je obnašao značajne političke funkcije u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Iako nije bio pripadnik slavonskih magnatskih obitelji, bilo mu je omogućeno dobro obrazovanje i društveni uspon. To se može zahvaliti činjenici da je njegova teta Adela (1802. – 1869.) bila supruga veleposjednika Gustava baruna Hilleprand von Prandau (1807. – 1885.), a kao upravitelja valpovačkog imanja zaposlila je Ervinovog oca Antuna (1799. – 1878.).³⁹

Ervin se školovao u Beču, a pohađao je i Gospodarsku akademiju u Altenburgu. Bio je jedan od osnivača Slavenskog gospodarskog društva u Osijeku (1875.), kojemu je 1879. bio prvi potpredsjednik, a od 1880. do 1911. predsjednik. Bio je imenovan velikim županom srijemskim (1886.), a niz godina bio je i zastupnik u hrvatskom Saboru (za izbornu jedinicu Osijek) te zastupnik u zajedničkom parlamentu u Budimpešti, gdje je obnašao i dužnost ministra za Hrvatsku i Slavoniju u zajedničkoj vladi, kako je to bilo ustanovljeno Hrvatsko-ugarskom nagodbom, sa svrhom zastupanja interesa Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (na toj je dužnosti bio od 1898. do 1905., s manjim prekidom). Godine 1898. imenovan je kraljevim tajnim savjetnikom, a 1899. komornikom. Za svoje zasluge u unapređivanju gospodarstva u Slavoniji primio je 1886. kraljevsko odlikovanje.⁴⁰ Iako prof. dr. sc. Mira Kolar Dimitrijević navodi da je Ervin u razdoblju od 1866. do 1868. bio guverner Rijeke, kasnija istraživanja dr. sc. Maje Polić ukazuju da se radi o drugoj osobi, Eduardu Csehu (u. 1887.), Ervinovom prezimenjaku i rođaku.⁴¹

---

dostupnim biografskim podacima, Franciskin prvi suprug započeo vezu s njenom sestrom Eleonorom pl. Kraljević r. pl. Adamović Čepinskom najkasnije oko 1860., pretpostavljamo da od tih godina Franciska živi u Erdutu.

³⁹ O vezama obitelji Hilleprand von Prandau i Cséh de Szent-Katolna svjedoči i postojanje Antunovog portreta u *valpovačkoj zbirci*, koji je 1860. izveo Josip Franjo Mücke. Iste godine je izveo još jedan njegov portret, koji je sačuvan u ostavštini obitelji Cséh, danas vlasništvo Nikole baruna Adamovića Čepinskog. Oba su portreta publicirana u Mückeovoj monografiji. Vidi u: Branka Balen, *Josip Franjo Mücke 1821.-1883.* (Osijek-Zagreb, 2000), 227, 236.

⁴⁰ *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3 (1993), 38, „Čeh, Ervin (Cseh)“ (Anđelka Stipčević-Despotović); Božena Vranješ Šoljan, „Veliki župani – upravno-činovnička elita u hrvatskom društvu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće“, *Historijski zbornik LXXI* (2018), br. 2, 269-282.

⁴¹ Mira Kolar Dimitrijević, „Kako su narodnjaci pobijedili na izborima 1871.? (Nepoznata brošura Ivana Mažuranića)“, *Povijesni prilozi* 14 (1995), 176; Maja Polić, „Prilog poznavanju prilika u Rijeci i njezinom zaleđu uoči Hrvatsko-ugarske nagodbe te njihov utjecaj na hrvatski čitaonički pokret“, *Historijski zbornik* 62 (2009), 2: 391-410; Maja Polić, „Hrvatski naci-

Ivan Albrecht započinje svoju političku karijeru oko 1892., od kada se niz godina pojavljuje kao saborski zastupnik u izbornu jedinicu Ruma (do izbora 1897.), a zatim osječki Donji grad (u prvome mandatu od 1897., a u drugome od 1901. do 1906.). Od oko 1898. do 1906. te od 1913. bio je delegiran i kao hrvatski zastupnik u zajednički parlament u Budimpešti. Godine 1899. u Gorici se vjenčao s Therese groficom von Westphalen zu Fürstenberg (1871. – 1950.). Therese je bila kći Wilhelma Clemensa Augusta grofa von Westphalen zu Fürstenberga (1818. – 1883.), tada već pokojnog austrijskog generala iz njemačke obitelji.⁴² Theresina je majka bila Natalia Ida r. grofica Capizucchi di Cassini (1832. – 1918.), iz plemićke obitelji talijanskih korijena, čiji su članovi bili u službi ruskog carskog dvora od napoleonskih ratova. Vjenčanje se odvijalo u Gorici, gdje je živjela obitelj Theresine sestre Olge (1869. – 1958.), koja je bila udana za Carla Mariu grofa Coronini Cronberga (1870. – 1944.), člana ugledne talijanske plemićke obitelji, koji je imao i velika imanja u današnjoj Sloveniji. Pretpostavljamo da je Ivan Albrecht upoznao svoju buduću suprugu upravo preko obitelji Coronini Cronberg, jer je supruga njegovog brata Karla II. bila Gisela r. Ritter de Záhony, vjerojatno bliska rođaka Carlove majke Caroline grofice Coronini Cronberg r. Ritter de Záhony (1850. – 1928.). Obitelj Coronini Cronberg ostavila je duboki trag u političkom, gospodarskom i kulturnom životu Monarhije. Primjerice, Johann Baptist grof Coronini Cronberg (1794. – 1880.) bio je odgojitelj budućega cara Franje Josipa, poznati vojskovođa i političar te banski namjesnik u Hrvatskoj (1859. – 1860.).⁴³

Nakon vjenčanja mladi je bračni par odlučio živjeti u Bačkom Novom Selu, gdje je Ivan Albrecht od Ervina pl. Cseha de Szant-Katolna dobio veliki posjed s reprezentativnim stambenim objektom, koji je proširio i uredio. Mjesto je bilo naseljeno većinom stanovnicima njemačkog podrijetla, a zanimljivo je istaknuti da ga je obitelj Cseh de Szent-Katolna još u 18. stoljeću kupila od Ivana Kapistrana I. pl. Adamovića Čepinskog. Ivan Albrecht je postao vlasnik Bačkog Novog Sela jer se Ervin nakon smrti prve supruge Franciske ponovno oženio i u tom braku dobio kćer Irenu, koja je trebala naslijediti Erdut. Prvotna zamisao da nasljednik erdutskog imanja bude Ivan Albrecht bila je tako neostvarena, pa je u zamjenu od Ervina dobio posjed Bačko Novo Selo na lijevoj (bačkoj) obali Dunava, nasuprot Sotinu u Srijemu. To imanje bilo je u blizini slavonskih i srijemskih mjesta u kojima je Ivan Albrecht bio politički aktivan, pa je zbog toga ovaj potez bio vrlo prihvatljiv novome vla-

---

onalizam u XIX. i početkom XX. stoljeća na primjeru Rijeke i riječkoga područja“, *Problemi sjevernog Jadrana* 13 (2014), 3-33.

⁴² *Westphalen zu Fürstenberg, Wilhelm Clemens August Graf*, mrežna stranica. https://Westphalen_zu_F%C3%BCrstenberg,_Wilhelm_Clemens_August_Graf, pristupljeno 14. 11. 2020.

⁴³ Vinko Korošak, *Groffe Coronini Cronberg* (Nova Gorica, 2010).

sniku. Od 1910. do 1913. Ivan Albrecht je bio veliki župan Srijemske županije sa sjedištem u Vukovaru, a od 1913. do 1918. veliki župan Virovitičke županije sa sjedištem u Osijeku. Oko 1897. postao je carski i kraljevski komornik, bio je vitez Suverenog malteškog reda, a 1913. mu je car Franjo Josip dodijelio barunsku titulu, čime je utemeljio *barunsku granu* obitelji Adamović Čepinski. Nakon preuzimanja dužnosti velikog župana Virovitičke županije prodao je svoj bački posjed i preselio se s obitelji u Osijek.⁴⁴

Ivan Albrecht i supruga imali su službeno osiguran smještaj u Osijeku, u županijskoj palači, no željeli su kupiti novi posjed, a kako je njegov brat Karlo II. pl. Adamović Čepinski bio u financijskim poteškoćama i želio prodati Velenje, odlučeno je da ga kupe te da posjed ostane u obiteljskim rukama. Iako se u povijesnim podacima kao kupac Velenja spominje samo supruga Therese, pretpostavljamo da su sredstva za kupovinu Velenja morala doći barem dijelom od prodaje imanja u Bačkom Novom Selu. Bračni je par Adamović Čepinski u Velenje prenio dio predmeta iz kurije u Bačkom Novom Selu, među kojima je bilo i vrijednoga inventara (namještaj, umjetnine) s ruskih posjeda Theresine obitelji, koji je naslijedila sa sestrom Olgom.⁴⁵ Inventar Velenja danas je neistražen, odnosno nije sačuvan *in situ*, iako je još prije Drugog svjetskog rata privukao pažnju Franca Stelea (1886. – 1972.), slovenskog povjesničara umjetnosti, konzervatora i likovnog kritičara.⁴⁶ U njemu je zatekao i fotografirao u jednom od salona *altdeutsch* salonsku garnituru i neke vrijedne umjetnine, među kojima sliku „Lot s kćerima“, koja je nakon Drugog svjetskog rata dodijeljena Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici u Ljubljani.⁴⁷

Ivan Albrecht barun Adamović Čepinski nije se nakon kupovine mogao značajnije posvetiti imanju u Velenju, jer je u to vrijeme bio župan Virovitičke županije sa sjedištem u Osijeku, a situacija se komplicirala i zbog izbijanja Prvoga svjetskog rata. Tijekom rata on i njegova supruga bili su uključeni u razne službene, protokolarne i karitativne aktivnosti na području Slavonije, a Theresa je za zasluge na tom području dobila od pape 1916. odlikovanje *Pro*

⁴⁴ Važan razlog prodaje bila je regulacija Dunava, nakon koje se znatno smanjio prihod s tog imanja.

⁴⁵ Sestre Olga i Theresa su 1909/10. naslijedile od dviju rođakinja dionice, nakit, namještaj i vilu u Gorici, a 1913/14. od tete Zoe Cassini nakit, namještaj, slike, dionice i imanje u ruskom mjestu Uvarovo, koje je kasnije, tijekom revolucije, bilo nacionalizirano.

⁴⁶ Damjan Prelovšek, „Umetnostni zgodovinar France Stelè ob 130. obletnici rojstva“, *Umetnostna kronika* 53 (2016), 3-8; Barbara Murovec, „France Stele“, u: *Slovenska akademija znanosti in umetnosti ob osemdesetletnici: biografski zbornik pokojnih članov*, ur. Uroš Skalarič (Ljubljana, 2018), 69-70.

⁴⁷ Maja Lozar Štamcar, „Fotografije predvojnih grajskih interierjev, dragocen vir za proučavanje notranje opreme, zlasti pohištva“, *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 38 (1990), br. 3: 155; Tina Košak, „Slikarske zbirke v slovenskih gradovih: pogled skozi ‘Stelotov objektiv’“, *Kronika* 60 (2012), br. 3: 583-598.

ecclesia et pontifice.⁴⁸ U međuvremenu se u njihov dvorac u Velenju doselila Theresina sestra Olga grofica Coronini Cronberg s obitelji, jer je njihov posjed u Gorici bio ugrožen ratnim zbivanjima, posebno onim na sočanskoj fronti.⁴⁹

Grof i grofica Coronini Cronberg u Velenje su stigli 1915. godine, a napustili su ga po završetku rata, kada su se posvetili obnovi svojih posjeda u Gorici, koji su teško stradali u ratnim operacijama vezanim uz sočansku frontu. U Velenju su s njima živjela i njihova djeca Nicoletta (1896. – 1984.), Francesco Giuseppe (1899. – 1964.) i Guglielmo (1905. – 1990.), potonji poznat kao veliki ljubitelj umjetnosti, koji je svojim bogatim arhivskim, knjižnim i umjetničkim zbirkama utemeljio značajnu fundaciju, odnosno muzej u obiteljskoj palači u Gorici (*Fondazione Palazzo Coronini Cronberg*).⁵⁰ Fundus ovoga muzeja čuva vrlo bogatu građu, pa i neke ostatke vrlo vrijednog ruskog nasljedstva koje su podijelile sestre Olga grofica Coronini Cronberg i Therese barunica Adamović Čepinska, a u arhivu se čuva i dosta dokumenata povezanih s obiteljima Adamović Čepinski i Westphalen zu Fürstenberg. U neposrednoj blizini te palače nalazi se velika vila (neformalno zvana *Villa Adamovich*) u kojoj su često boravili članovi obitelji Adamović Čepinski kad su bili u posjetu bliskoj rodbini, a u Gorici su se rodila i sva djeca Ivana Albrechta i Therese.

Budući da je bilo neizvjesno kako će se razvijati situacija s posjedima koji su bili stradali tijekom Prvoga svjetskog rata, odnosno hoće li se rođaci Coronini Cronberg moći vratiti kući u Goricu, Ivan Albrecht i supruga odlučili su još tijekom Prvog svjetskog rata prodati im imanje Velenje, u kojem ionako nisu stanovali, a bili su zainteresirani za kupnju drugoga posjeda, navodno starog grada (burga) Mokrice. Transakcija je obavljena u ratnim obveznicama ili tzv. trezorskim zapisima, potkraj rata (1917. ili najkasnije u ljeto 1918. godine). Tako je obitelj Coronini Cronberg postala novi vlasnik burga Velenje, no ne i inventara u njemu, koji je i dalje bio u vlasništvu obitelji Adamović Čepinski. Nakon Prvoga svjetskog rata obveznice ili zapisi u kojima je obavljena kupoprodaja izgubile su vrijednost, pa kupovina novoga posjeda za obitelj Adamović Čepinski više nije bila moguća. Nakon kraha Monarhije Nacionalno vijeće nove Države Slovenaca, Hrvata i Srba u Zagrebu je imenovalo Ivana Albrechta narodnim komesarom za Osijek i Virovitičku županiju, no nakon nekoliko tjedana on je odstupio s dužnosti i povukao se iz politike. Budući

⁴⁸ *Osječki ljetopisi: 1686. – 1945.*, ur. Stjepan Sršan (Osijek, 1993), 362; ***, „Odlikovanje Terezije barunice Adamovich“, *Jutarnji list* (Zagreb), god. V, br. 1420 (5. 3. 1916.), 6.

⁴⁹ Starija rezidencija ove obitelji bila je u srednjovjekovnom gradu zvanom Dvorac Kromberk (danas blizu mjesta Nova Gorica u Sloveniji), a od 1820. posjedovali su i palaču Villa Coronini Cronberg u Gorici (danas Gorizia, Italija). Obje zgrade danas su u muzejskoj funkciji.

⁵⁰ *Coronini*, mrežna stranica. <http://www.coronini.it>, pristupljeno 22. 12. 2020.

da je 1918. umro i Ervin pl. Cseh de Szent-Katolna, Ivan Albrecht je preuzeo vođenje erdutskog posjeda u ime njegove malodobne kćeri Irene.

Obitelj Ivana Albrechta je zbog školovanja djece sve do 1923. živjela pretežno u Osijeku, a zatim su se odselili u Sloveniju i trajno se nastanili u burgu Velenje, iako su mu formalno vlasnici bili rođaci, grofovi Coronini Cronberg. Od te godine Ivan Albrecht je vodio gospodarske poslove na velenjskom imanju u ime novih vlasnika, koji su se vratili na svoje posjede u Gorici. Ivan Albrecht je u Velenju živio do smrti, a supruga Therese morala ga je napustiti tek slijedom događanja u Drugom svjetskom ratu, kada je izbjegla u Austriju, gdje se nastanila kod rođaka u dvorcu Godegg im Pongau, gdje je i umrla. Sahranjena je, kao i njen suprug, u grobnici u Velenju.⁵¹

U kontekstu ovoga rada istaknut ćemo da su Adamovići Čepinski bili posredno još jednom srođeni s obitelji Coronini Cronberg, ovoga puta ženidbenom vezom njihove rođake Marije Terezije grofice Normann-Ehrenfels (1895. – 1978.), kćeri valpovačkih posjednika Julijane i Rudolfa, koja se 1931. udala za Alexiusa grofa Coronini Cronberga (1899. – 1979.), rođaka obitelji Coronini Cronberg, koja je kupila Velenje.⁵²

OBITELJ ADAMOVIĆ ČEPINSKI U VIHORU DRUGOGA SVJETSKOG RATA I PORAČA

Posljednja generacija obitelji Adamović Čepinski koja je živjela na području Slavonije i Slovenije prije Drugoga svjetskog rata bila su djeca Ivana Albrechta, koji je u braku sa suprugom Therese imao djecu:

- 1.) Wilhelmine zvana Minki ud. grofica Gundeger Herberstein (1900. – 1992.), njen suprug bio je jedan od sinova vlasnika ptujskog posjeda, te je neko vrijeme živjela u dvorcu u Ptujju.
- 2.) fra Michael Anton zvani Tono (1901. – 1958.), do 1945. radio je kao odvjetnik u Osijeku, a nakon Drugog svjetskog rata bio je visokopozicioniran vitez Suverenog malteškog reda sa sjedištem u Rimu.

⁵¹ Poles i Poles, *Villa*, 250-251.

⁵² Alexius potječe iz šempeterske grane obitelji Coronini, koja je imala glavni posjed u mjestu Šempeter pri Gorici, danas općina Šempeter-Vrtojba (Slovenija). U tom su mjestu Coroninjevi imali dvorac, podignut u 17. stoljeću, koji su radikalno obnovili nakon Prvoga svjetskog rata, no zbog navodno visoke cijene tih ulaganja morali su ga prodati 1930. godine. Alexius i Marija Terezija su preuredili i 1935. uselili u drugi dvorac, koji je obitelj Coronini kupila oko 1900., sjeverno od Šempetera. To je dvorac Mafejšče (Maffei), podignut u 18. stoljeću, koji su preimenovali u Tusculanum, a uredili su ga poštujući faze gradnje iz 19. stoljeća i u njemu živjeli do 1947. godine. Vidi u: *Šempeter – Vrtojba*, mrežna stranica. <http://www.sempeter-vrtojba.si/>, pristupljeno 13. 12. 2020.

- 3.) Joseph zvani Jozo (1902. – 1959.), oženjen Milenom Majedić, bez djece, emigrirao je nakon Drugog svjetskog rata u Brazil, gdje je i umro.
- 4.) Ivan Kapistran III. zvani Capi/Kapi (1905. – 1971.), oženjen Štefanijom r. groficom Pejačević, s kojom ima četvero djece, emigrirao je nakon Drugog svjetskog rata u Austriju, a potom u Kolumbiju, gdje je i umro.

Kao što je vidljivo iz navedenih podataka, barunsku granu obitelji Adamović Čepinski nastavio je Ivan Kapistran III. On je rođen 11. kolovoza 1905. u danas talijanskome dijelu grada Gorice. Odrastao je na očevom imanju u Bačkom Novom Selu, a kao dijete je često s roditeljima posjećivao baku i djeda u Velenju te rodbinu u Gorici. U Osijeku su on i njegova braća pohađala gimnaziju, a Ivan Kapistran III. je tu i maturirao 1923. godine. Od 1923. do 1926. studirao je tropsku agronomiju u Njemačkoj (u gradiću Witzhausen u Hessenu), gdje je i diplomirao.⁵³

Godine 1927. Ivan Kapistran III. je pozvan u vojsku kao *jednogodišnji dobrovoljac*, skupa s bratom Josephom. Služio je u petrovaradinskoj tvrđavi u Novom Sadu, u jedinici zrakoplovstva. Nakon toga proveo je izvjesno vrijeme u Velenju. Potom je radio kao upravitelj dijela valpovačkog vlastelinstva kod Rudolfa grofa Normann-Ehrenfelsa, no u ljeto 1928. godine bio je opet pozvan u vojsku u Zagreb. Iz Valpova je često posjećivao Našice, gdje je u to vrijeme boravila i njegova buduća supruga Štefanija grofica Pejačević, nakon što se vratila sa školovanja iz poznate internatske škole Sacre-Coeur (Presveto Srce) u Monsu, Belgija.⁵⁴

Godine 1932. Erwein knez Lobkowitz, skrbnik malodobnog nasljednika vukovarskog posjeda, Jakoba grofa von und zu Eltza, ponudio je Ivanu Kapistranu III. posao u upravi tog imanja. Nakon prijelazne faze trebao je preuzeti funkciju glavnog direktora, koju je do tada obnašao gospodin Steinhaus. Zbog poslovnih obveza ubrzo se s obitelji preselio u Vukovar, u kuću *vis-a-vis*

⁵³ Za vrijeme studija upoznao je Kolumbijca Manuela Floreza, koji je došao posjetiti obitelj Adamović Čepinski u Slavoniju, a koji će puno godina kasnije biti ključan kontakt tijekom emigracije Ivanove obitelji u Kolumbiju.

⁵⁴ Vjenčali su se 1930. u Zsamboku nedaleko od Budimpešte, na imanju Štefanijine majke Minke rođ. pl. Beniczky, a dva tjedna nakon ove svadbe održano je i vjenčanje Ivanove sestre Minki s ptujskim grofom Herbersteinom u Velenju. U obitelji Adamović Čepinski sačuvano je sjećanje na misno ruho koje je na ovim vjenčanjima nosio svećenik, a koje je obitelj svojedobno primila kao dar od carice Marije Terezije. Navodno ga je vezla sama carica s Judithom pl. Szaich de Pernicza, budućom suprugom Ivana Kapistrana I. pl. Adamovića Čepinskog. Obitelj smatra da je ruho, koje se čuvalo u Velenju, nakon Drugog svjetskog rata završilo u muzeju u Mariboru, što je potrebno dodatno istražiti.

dvorca.⁵⁵ Sredinom 1930-ih godina Ivan Kapistran III. je, uz poslove u Vukovaru, preuzimao i funkcije upravljanja na našičkom posjedu, jer je uživao posebno povjerenje suprugine majke, Marije (Minke) grofice Pejačević, koja je bila udovica od 1923. godine, kao i šogora, Petra grofa Pejačevića. Bio je član uprave *Krndija d. d.*, poduzeća pomoću kojeg je obitelj Pejačević upravljala posjedom te štutila svoje interese, posebno u vrijeme agrarne reforme koju je zastupala nova jugoslavenska vlast. Imao je ovlasti generalnog opunomoćenika, kao skrbnik maloljetne djece grofice Pejačević u poslovnim odlukama.

Početak Drugog svjetskog rata zatekao se na vojnim vježbama u Mostaru, kao kapetan zrakoplovstva, i tu je preživio napad aviona na vojni aerodrom u travnju 1941. godine. U kaosu koji je nastao nakon što je grad okupirala njemačka vojska, uspio je dobiti dozvolu i vratio se u Slavoniju. S obzirom na važne upravljačke dužnosti na posjedima u Vukovaru i Našicama, smatrali su ga ključnom osobom za opskrbu stanovništva i vojske, stoga je bio oslobođen daljnje vojne službe. Budući da je sa suprugom Štefanijom naslijedio velike površine oko Našica, odlučili su izgraditi dvorac u Našicama. Dana 26. srpnja 1942. godine Štefaniji barunici Adamović Čepinskoj je Općinsko poglavarstvo u Našicama dopustilo izgradnju stambenog objekta (dvorca), južno od centra grada, odnosno željezničke pruge Našice – Pleternica.⁵⁶

Ivan Kapistran III. je ostao u Slavoniji skoro do samog kraja Drugog svjetskog rata, u već prilično opasnim uvjetima, kada su mu supruga i djeca već emigrirali iz Hrvatske. Dio njihove imovine iz Vukovara bio je pripremljen za evakuaciju prema Austriji i Njemačkoj, zajedno s dijelom inventara vukovarskog dvorca (vlasništvo obitelji Eltz i Lobkowitz), no stjecajem okolnosti završio je u Zagrebu, gdje mu se nakon rata gubi trag.⁵⁷ Pri odlasku iz domovine Ivan Kapistran III. je uspio ponijeti nešto dokumenata i predmeta, među kojima i umjetnina, portreta članova *tenjske grane* obitelji Adamović Čepinski te njihovih rođaka. Riječ je o relativno malom broju slika, koje

⁵⁵ Zanimljivo je istaknuti da su Adamovići Čepinski bili i obiteljski povezani s Eltzovima, jer je sin polubrata Ivanovog djeda, Franz Clemens grof Westphalen zu Fürstenberg (1864. – 1930.) bio oženjen Lidwinom r. groficom von und zu Eltz-Rübenach (1870. – 1951.), kćerkom Hugoline grofice von und zu Eltz (1849. – 1935.) iz Vukovara. Najcer Sabljak i Lučevnjak, „Povijest likovne zbirke obitelji Eltz“, rukopis za katalog izložbe *Kulturna baština obitelji Eltz*, predan 2020. godine, Gradski muzej Vukovar.

⁵⁶ Dvorac je bio planiran kao prizemnica s podrumom i mansardom, dimenzija oko 44 x 17 metara, sa 16 soba, kuhinjom i nusprostorijama. Dvorac je u građevinskom smislu bio pred dovršenjem kada su okolnosti Drugog svjetskog rata spriječile daljnje radove. Nakon rata objekt je srušen, a građevinski je materijal bio upotrijebljen za nove objekte u gradu, primjerice zgradu današnje uprave Grada Našica. Dokumente o ovome objektu čuva Nikola barun Adamović Čepinski, a Zavičajni muzej Našice raspolaže s fotografijama dvorca u izgradnji.

⁵⁷ Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak „Pitanje transfera i provenijencije umjetnina na primjeru zbirki obitelji Eltz i Odescalchi,“ u: *Zbornik Matice srpske za likovne umjetnosti* 47 (2019), 124-127.

predstavljaju *ostatke ostataka* likovne zbirke ove obitelji. Dio tih portreta dostupan je kao ilustracija u nekim publikacijama, no većinom do sada nisu izlagani u javnosti.⁵⁸

Najstariji sačuvani portreti su oni Barbare barunice Perenyi (1776. – 1847.), druge supruge utemeljitelja *tenjske grane*, Antuna Gašpara pl. Adamovića Čepinskog (1762. – 1829.), i njenoga brata Georga baruna Perenyija, slikara Josepha Langea (1751. – 1831.), oba s istaknutim stilskim oznakama klasicizma, iz 1801. godine.⁵⁹ Lik Antuna Gašpara sačuvan je na ovalno formatiranom portretu neutvrđenog autora, koji ga prikazuje kao mlađeg muškarca, s tamnim šeširov na glavi.⁶⁰ Vremenski slijede dva portreta Barbarinog i Antunovog sina, Antuna pl. Adamovića Čepinskog (1808. – 1848.), od kojih je jedan intimniji, prikazuje ga vrlo izražajna lica s velikim očima, njegovanim brkovima i živopisnom kopicom na glavi, a rad je za sada neutvrđenog umjetnika. Njegov je drugi portret reprezentativniji i navodno je rad poznatog slikara slavonskog plemstva, Josipa Franje Mückea.⁶¹

Portret Antunovog sina Karla I. pl. Adamovića Čepinskog (1829. – 1874.) nažalost je izgubljen, no sačuvana je fotografija ovoga djela, na kojoj pozira u svečanoj plemićkoj odori.⁶² Portretni prikaz njegovog starijeg sina Karla II. (1865. – 1940.) za sada nam nije poznat, no sačuvan je portret mlađega sina, Ivana Albrechta baruna Adamovića Čepinskog (1866. – 1929.), s odlikovanjem viteza Suverenoga malteškog reda i obiteljskim grbom.⁶³

⁵⁸ Za potrebe ovoga rada korišteni su već publicirani portreti te fotografije portreta u vlasništvu nasljednika Nikole st. baruna Adamovicha, koje je autoricama rada ustupio njegov sin, Nikola ml. barun Adamovich (Zbirka Nikole baruna Adamovicha). Za detaljniju i točniju analizu ovih umjetnina potreban je uvid u originalna djela, a zaokružena slika baštine ove obitelji moći će se dobiti nakon uvida u građu koju čuvaju i ostali nasljednici, iz svih obiteljskih grana. Dio umjetnina i nešto predmeta iz ostavštine obitelji Adamović Čepinski prezentiran je na izložbi *Umjetnost slavonskog plemstva: vrhunska djela europske baštine* u Galeriji Klovićevi dvori, koja je otvorena 22. travnja 2021. godine. Autorice izložbe su dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak.

⁵⁹ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Barbarin portret je po prvi put izložen i publiciran u katalogu izložbe 2021. Vidi u: *Umjetnost slavonskog plemstva: vrhunska djela europske baštine* (katalog izložbe), ur. Jasminka Najcer Sabljak, Silvija Lučevnjak i Valentina Galović (Zagreb, 2021), 185.

⁶⁰ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Portret je publiciran, vidi u: Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 72.

⁶¹ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Prvi portret je publiciran, vidi u: Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 303. Drugi portret (navodno djelo J. F. Mückea) do sada nije publiciran.

⁶² Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Fotografija portreta je publicirana, vidi u: Poles i Poles, *Villa*, 147.

⁶³ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Portret do sada nije publiciran.

U egzilu su nastali dvojni portreti njegovog sina Ivana Kapistrana III. (1905. – 1971.) i supruge Štefanije r. grofice Pejačević, rad mađarskog slikara Imre Mosdossyja (1904. – 1995.), koji je jedno vrijeme živio u Kolumbiji, a kasnije u Kanadi i bio poznat kao autor likovnog rješenja poštanskih maraka za više zemalja.⁶⁴

Slijedom već opisanih okolnosti, obitelj Adamović Čepinski čuva i nekoliko portreta članova obitelji Cseh. To su dva Mückeova portreta (oca Antuna iz 1860. i sina Ervina iz 1865.) te jedan kasniji Ervinov portret s lentom i zvijezdom Ordena željezne krune III. reda, rad za sada neutvrđenog autora.⁶⁵

Opisana su djela samo mali segment likovne zbirke *tenjske grane* obitelji Adamović Čepinski, koja je teško stradala u vihoru Drugog svjetskog rata. Za sada vrlo malo znamo o likovnim zbirkama koje su sigurno postojale u njihovim dvorcima i kurijama u Čepinu, Aljmašu, Erdutu, Bačkom Novom Selu, Vukovaru, Velenju, Svetoj Heleni itd. Dio tih umjetnina možda će se ipak pronaći u daljnjim istraživanjima.

Krajem Drugoga svjetskog rata obitelj Adamović Čepinski bila je prisiljena napustiti Hrvatsku. Roditelje, Ivana Kapistrana III. i Štefaniju, u progonstvo su pratila i njihova djeca:

- 1.) Barbara (1931. – 2008.), udana 1953. za Ferdinanda Zarandyja († 1990.) u Buenos Airesu, nakon vjenčanja uglavnom je živjela u Argentini, neko vrijeme s majkom u Kolumbiji, a zadnje godine života u Njemačkoj. Ima dvije kćeri i tri sina.
- 2.) Antoinette (1932. – 2009.), udana za grofa Siegfrieda Wimpffena († 2000.), nakon vjenčanja uglavnom je živjela u Austriji (u Beču ili Wimpffenovom dvorcu Kainberg u Štajerskoj) te u Münchenu. Ima sina i kćer.
- 3.) Maria zvana Minki (1932. – 2017.), neudana je i bez potomaka, od 1948. do smrti živjela je u Kolumbiji.
- 4.) Nikola (1936. – 2017.), rođen je u Osijeku i pratio je roditelje u emigraciju (Austrija, Kolumbija). Živio je i u Venecueli, Rumunjskoj, Mađarskoj, a zadnjih godina života u Hrvatskoj, gdje je i umro u Za-

⁶⁴ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Portreti su po prvi put izloženi 2021. te publicirani u katalogu izložbe, vidi u: *Umjetnost slavonskog plemstva*, 191.

⁶⁵ Zbirka Nikole baruna Adamovicha. Mückeovi portreti su publicirani u monografiji ovoga umjetnika, vidi u: Balen, *Josip Franjo Mücke*, 236. Antunov portret je prethodno publiciran pod krivim imenom (kao Karlo I. pl. Adamović Čepinski), vidi u: Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 303. U tom su djelu publicirana i oba Ervinova portreta, vidi u: Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, *Dvorci*, 150, 151. Ervinov portret, rad neutvrđenog slikara, po prvi je put izložen 2021. te publiciran u katalogu izložbe, vidi u: *Umjetnost slavonskog plemstva*, 201.

grebu. Godine 1969. oženio je Angelu barunicu Spies von Büllesheim (1939. – 2002.), a kao udovac Constanze von Pott. Iz prvog braka ima tri sina (Ivan, Nikola ml., Boris).

Godine 1945. Ivanu Kapistranu III. i Štefaniji je nacionalizirana cijela imovina: velike površine oko Našica, skoro završen dvorac u Našicama (kasnije potpuno srušen), oko 200 hektara poljoprivrednog zemljišta u Mađarskoj (u Homoku, naslijeđeno od Štefanijine majke, Marije grofice Pejačević), inventar kuće u Vukovaru, inventar dvorca u Velenju itd.

Između 1945. i 1947. Ivan Kapistran III. s obitelji je pokušavao izgraditi novi život u Austriji, no to im je kao izbjeglicama bilo vrlo teško. Godine 1947. otputovao je u Kolumbiju, kako bi istražio prilike za novi život njegove obitelji, koja mu se pridružila godinu dana kasnije. Uz pomoć Manuela Floreza, već spomenutog prijatelja iz studentskih dana, uspio je izgraditi novu, na početku skromnu egzistenciju, kao agronom na zemljištu koje je od njega posudio.⁶⁶ Nastavljač *barunske grane* bio je njegov sin Nikola barun Adamović Čepinski, vitez elitnoga Reda zlatnoga runa (od 2000.) i veliki dobrotvor Hrvatske, posebno u vremenu Domovinskog rata. Nakon demokratskih promjena on se vratio u Hrvatsku te bio dugogodišnji doajen diplomatskog zbora, kao veleposlanik Suverenog viteškog malteškog reda u našoj zemlji. Danas *barunsku granu* obitelji Adamović Čepinski nastavljaju njegova tri sina te unuci.⁶⁷

⁶⁶ Već 1948. godine Ivanu Kapistranu III. u Kolumbiji se pridružila obitelj. Idućih godina živjeli su u kolumbijskoj provinciji Boyaca, od uzgoja povrća koje su prodavali na tržištu glavnog grada Bogote, do kojeg su vozili satima po neasfaltiranim cestama. Štefanija je postala prva žena s vozačkom dozvolom u Kolumbiji! Ivanova ideja uvođenja hrena kao nove poljoprivredne kulture pomogla je u postizanju boljih ekonomskih prilika. Hren je bio nepoznat u tadašnjoj Kolumbiji, a brojni emigranti iz Europe su ga rado kupovali i dobro plaćali. Po Ivanovom nalogu je supruga Štefanija donijela prve korijene hrena u mokrim krpicama, čuvajući ih cijelim putem iz Austrije do Francuske i tjednima brodom do Kolumbije, gdje se s djecom pridružila mužu. Ivan Kapistran III. nakon emigracije nije više vidio svoju majku (umrla 1950. u Austriji), brata Michaela Antona (umro 1958. u Austriji), niti brata Josepha (umro 1959. u Brazilu). Ivan Kapistran III. i Štefanija preselili su se kasnije u glavni grad Bogotu i ondje živjeli sve do njegove smrti, 16. ožujka 1971. godine. Zadnja velika radost bila mu je rođenje unuka Ivana, prvoga djeteta sina Nikole, u siječnju 1971. godine. Štefanija je 1988. godine, na putovanju kroz Europu, kod sestre Marije u Londonu, dobila dijagnozu teške bolesti (karcinom), no još je imala snage nastaviti put u Austriju, kod kćeri Antoinette, gdje je u dvorcu Wimpffen umrla, okružena članovima svoje velike obitelji.

⁶⁷ Danas obitelj Adamovich upravlja svojim naslijeđenim šumskim posjedom u okolici Našica, koji im je vraćen tijekom denacionalizacije, putem poduzeća BAN SILVA d.o.o. U duhu tradicionalnog obiteljskog interesa za obnovu starih građevina, uredili su 2013. staru lugarnicu u Gornjoj Motičini kod Našica. Izgrađena je najkasnije 1885. godine kao jedna u nizu sličnih objekata lugarnica na Pejačevićevom našičkom veleposjedu. Danas služi kao sjedište njihovog šumskog imanja i u njoj povremeno borave članovi obitelji Adamovich te njihovi gosti.

ZAKLJUČNO

Obitelj Adamović Čepinski doselila se na područje današnje istočne Hrvatske još u 18. stoljeću te postupno kupovala velike posjede, od kojih su najpoznatiji oni sa sjedištem u Čepinu i Tenji, prema kojima su nazvane dvije obiteljske grane (*čepinska* i *tenjska*). Ivan Kapistran I. i njegov unuk Ivan Kapistran II. ostavili su duboki trag na polju razvoja ekonomske misli i prakse na području Slavonije tijekom 18. i 19. stoljeća. Od sredine 19. stoljeća Karlo I. iz *tenjske grane* bio je posjednik imanja Velenje u Štajerskoj, gdje je uz suprugu Biancu r. groficu Wickenburg i sina Karla II. sudjelovao u društvenom i gospodarskom životu toga kraja. Poseban trag obitelj Adamović Čepinski ostavila je u obnovi burga Velenje i njegovog okoliša, a neki su članovi ove obitelji vezani i uz historicističku obnovu drugih starih gradova, poput Ostrošca u Bosni, Erduta u Slavoniji i Rothenthurna u Koruškoj. Zahvaljujući ženidbenim vezama, *tenjska* je *grana* Adamovića Čepinskih od sredine 19. stoljeća ostvarila čvrste odnose s uglednim plemićkim obiteljima diljem Slavonije i čitave Monarhije, poput obitelji Wickenburg, Edle von Vest, Normann-Ehrensfels, Edle von Berks, Coronini Cronberg, Bissingen und Nippenburg, Auersperg, Mensdorff Pouilly, Westphalen zu Fürstenberg, Herberstein, Cseh de Szent-Katolna, Pejačević itd. Prerana smrt Karla I. (1874.) snažnije je povezala obitelj Adamovića Čepinskih iz Velenja s njihovim rođacima u Slavoniji, među kojima se posebno ističe pravnik, posjednik i političar Ervin pl. Cseh de Szent-Kátolna, Karlov šogor. On je sa suprugom Franciskom r. pl. Adamović Čepinskom preuzeo odgoj Karlovog sina Ivana Albrechta pl. Adamovića Čepinskog i pomogao mu u postizanju političke karijere, sve do položaja velikog župana Srijemske i Virovitičke županije te časti barunske titule, koju je stekao uoči početka Prvoga svjetskog rata. Adamovići Čepinski su prodali velenjski posjed (oko 1918.), a prije toga i tenjski posjed, no ostali su živjeti u burgu Velenje, a bili su i dalje vezani s područjem Slavonije. Ivan Kapistran III. barun Adamović Čepinski je, kao školovani agronom, bio upravitelj na imanju grofovske obitelji Eltz u Vukovaru, a pomagao je i u vođenju imanja obitelji Pejačević u Našicama te bio skrbnik malodobne braće i sestara supruge Štefanije r. grofice Pejačević. Sa suprugom je početkom Drugog svjetskog rata započeo u Našicama izgradnju novoga dvorca, kao posljednjeg u nizu brojnih reprezentativnih stambenih objekata koje je istočna Hrvatska dobila zahvaljujući plemićkim obiteljima, koje su ih podizale od početka 18. stoljeća. Drugi svjetski rat i njegove posljedice bili su porazni za obitelj Adamović Čepinski, koja je izgubila svu svoju imovinu u Jugoslaviji te morala otići u egzil. Sačuvali su samo dio dokumentacije i predmeta te nešto likovnih djela, pretežno portreta predaka. Nakon dugih godina u egzilu, poslije smrti roditelja i drugih članova obitelji, u Hrvatsku se nakon 1991. trajno vratio sin Ivana Kapistrana III., Nikola barun Adamović Čepinski, a danas vezu s Hrvatskom i brigu o važnoj obiteljskoj baštini nastavljaju njegovi sinovi.

PRILOZI

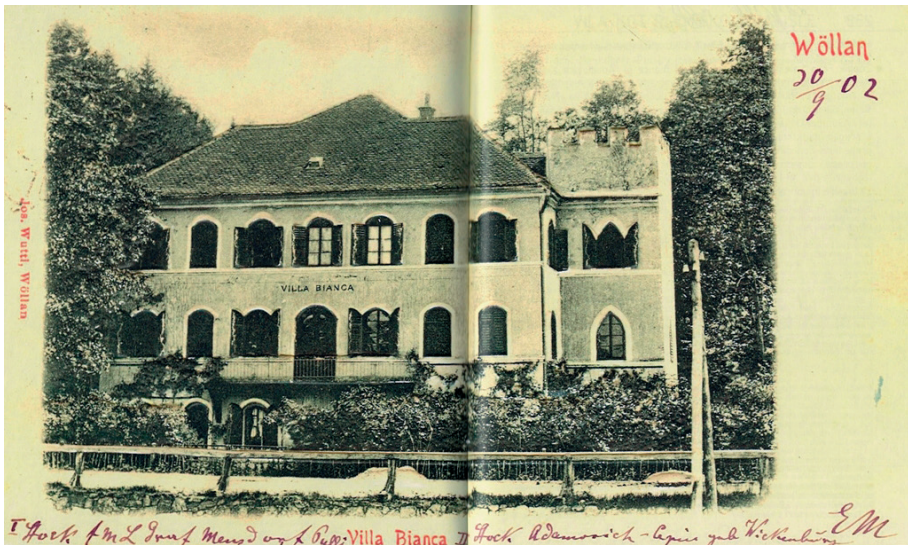
Sl. 1. Kurija obitelji Adamović u Čepinu
(zbirka Nikole baruna Adamovicha; foto D. Šarić)

Sl. 2. Dvorac obitelji Adamović u Tenji
(zbirka Nikole baruna Adamovicha; foto D. Šarić)

Sl. 3. Burg Velenje u foto-albumu obitelji Adamović
(zbirka Nikole baruna Adamoviča)

Sl. 4. Vila Bianca u foto-albumu obitelji Adamović
(zbirka Nikole baruna Adamoviča)

Sl. 5. Združeni grb obitelji Adamović Čepinski i Wickenburg u burgu Velenje
(foto: Jasminka Najcer Sabljak)

Sl. 6. Ervin pl. Cseh de Szent-Katolna, portretna fotografija u foto-albumu obitelji Adamović (zbirka Nikole baruna Adamovicha)

Sl. 7.a-b. Erdut u foto-albumu obitelji Adamović
(zbirka Nikole baruna Adamovicha)

Sl. 8. Bačko Novo Selo u foto-albumu obitelji Adamović
(zbirka Nikole baruna Adamovicha)

Sl. 9. Ivan Albrecht barun Adamović Čepinski sa suprugom Therese, portretna fotografija iz foto-albuma obitelji Adamović (zbirka Nikole baruna Adamovicha)

Sl. 10.a-b. Ivan Kapistran III. barun Adamović Čepinski i supruga Štefanija r. grofica Pejačević, portretne fotografije iz foto-albuma obitelji Adamović (zbirka Nikole baruna Adamovicha)

Sl. 11. Dvorac obitelji Adamović u Našicama u izgradnji, fotografija (Zavičajni muzej Našice)

Sl. 12. Nikola barun Adamović Čepinski (1936. – 2017.), oko 1980., portretna fotografija iz foto-albuma obitelji Adamović (zbirka Nikole baruna Adamoviča)

LITERATURA I IZVORI

1. Balen, Branka, *Josip Franjo Mücke 1821.-1883.*, Osijek-Zagreb, 2000.
2. Bojničić, Ivan, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg, 1899.
3. Bösendorfer, Josip, „Kolonija Ciprovčana u Osijeku“, *Narodna starina* XI (1932), br. 29, 213-221.
4. Duišin, Viktor Anton, *Zbornik plemstva*, Zagreb, 1938.
5. Erceg, Ivan, *Ivan Kapistran Adamović: javni djelatnik, veleposjednik i ekonomist – pregled ekonomsko-povijesnog razvitka*, Osijek, 1996.
6. Erceg, Ivan, „Pregled diobe Adamovićevih posjeda u Slavoniji (početak 19. st.)“, *Acta historico-oeconomica* 25-26 (1998/99), 7-63.
7. Gadolla, Franz, *Šaleški gradovi viteza Gadolle*, Velenje, 2015.
8. Getz, Darko, „Prilog poznavanju močvara Kolodvar i Palača u istočnoj Slavoniji – promjene u ekosustavu i ornitofauni nakon hidro-tehničkih intervencija u kraljiku“, *Povećalo: časopis za povijest i prosudbe o povijesnoj zbilji* 4-7 (2012), 60-78.
9. Ivančević Španiček, Lidija, *Muzej Miroslava Kraljevića 1961. u Požegi*, Požega, 2013.
10. Ivić, Vinko; Živaković-Kerže, Zlata (ur.) *Čepin: prilog za proučavanje zavičajne povijesti*, Čepin, 2009.
11. Karaman, Igor, *Valpovačko vlastelinstvo: ekonomsko-historijska analiza*, Zagreb, 1962.
12. Kolar Dimitrijević, Mira, „Kako su narodnjaci pobijedili na izborima 1871.? (Nepoznata brošura Ivana Mažuranića)“, *Povijesni prilozi* 14 (1995), 163-207.
13. Korošak, Vinko, *Grofje Coronini Cronberg*, Nova Gorica, 2010.
14. Kos, Dušan, *Vitez in grad: vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja*, Ljubljana, 2005.
15. Košak, Tina, „Slikarske zbirke v slovenskih gradovih: pogled skozi “Steletov objektiv”“, *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 60 (2012), br. 3: 583-598.
16. Kurtović, Almir Ami, *Pl. Berks i Ostrožac: tragovima jedne obitelji*, Banja Luka, 2017.
17. Lozar Štamcar, Maja, „Fotografije predvojnih grajskih interijerjev, dragocen vir za proučevanje notranje opreme, zlasti pohištva“, *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 38 (1990), br. 3: 147-155.
18. Malbaša, Marija, „Glazbeni život u Osijeku“, *Osječki zbornik* 9-10 (1965), 137-187.
19. Mažuran, Ive; Pavić, Hrvoje, „Čepin krajem 17. i tijekom 18. stoljeća“, *Essehist* 6 (2014), 104-111.
20. Murovec, Barbara, „France Stele“, u: *Slovenska akademija znanosti in umetnosti ob osemdesetletnici: biografski zbornik pokojnih članov*, ur. Uroš Skalarič, Ljubljana, 2018., 69-70.
21. Najcer Sabljak, Jasminka, „Skriveno blago podgoračkog dvorca“, *Osječki zbornik* 30 (2011), 159-179.

22. Najcer Sabljak Jasminka; Lučevnjak, Silvija, „Podgoračka zbirka“, u: *Likovna baština obitelji Pejačević: studijsko-tematska izložba*, ur. Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, Osijek, 2013., 45-51.
23. Najcer Sabljak, Jasminka; Lučevnjak, Silvija, „Moderna umjetnost u zbirka slavonskog plemstva“, u: *Imago, imaginatio, imaginabile: zbornik u čast Zvonka Makovića*, ur. Dragan Damjanović i Lovorka Magaš Bilandžić, Zagreb, 2018., 247-265.
24. Najcer Sabljak, Jasminka; Lučevnjak, Silvija, „Povijest likovne zbirke valpovačkih vlastelina“, u: *Valpovački vlastelini Prandau-Normann*, ur. Danijel Jelaš i dr., Osijek-Valpovo, 2018., 118-140.
25. Najcer Sabljak, Jasminka, „Valpovačka zbirka Rudolfa i Julije Normann“, u: *Zbornik 4. kongresa povjesničara umjetnosti Hrvatske*, ur. Ivana Mance i dr., Zagreb, 2019., 51-65.
26. Najcer Sabljak, Jasminka; Lučevnjak, Silvija „Pitanje transfera i provenijencije umjetnina na primjeru zbirke obitelji Eltz i Odescalchi“, u: *Zbornik Matice srpske za likovne umjetnosti* 47 (2019), 121-132.
27. Najcer Sabljak Jasminka; Lučevnjak, Silvija „Povijest likovne zbirke obitelji Eltz“, rukopis za katalog izložbe *Kulturna baština obitelji Eltz*, Gradski muzej Vukovar, predan 2020.
28. Najcer Sabljak Jasminka; Lučevnjak Silvija, *Umjetnost slavonskog plemstva: vrhunska djela europske baštine* (katalog izložbe), ur. Jasminka Najcer Sabljak, Silvija Lučevnjak i Valentina Galović, Zagreb, 2021.
29. Obad Šćitaroci, Mladen; Bojanić Obad Šćitaroci, Bojana, *Dvorci i perivoji u Slavoniji: od Zagreba do Iloka*, Zagreb, 1998.
30. Pavić, Hrvoje; Šušak, Marin, *Čepinska sjećanja*, Čepin, 2008.
31. Pavić, Hrvoje, „Kolonija Ciprovčana u Osijeku s osvrtom na obitelj Adamovich de Csepin“, *Essehist* 4 (2012), 53-58.
32. Perčić, Ljerka, „Bela Adamović (1856. – 1934.)“, *Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku* 20 (2004), 55-69.
33. Petrušić, Antun; Sekulić, Ante, „Adamović Čepinski, Bela“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1, Zagreb, 1983., 19.
34. Poles, Rok; Poles, Špela, *Villa Bianca: zgodba o ponovnem rojstvu vile*, Velenje, 2011.
35. Polić, Maja, „Prilog poznavanju prilika u Rijeci i njezinom zaleđu uoči Hrvatsko-ugarske nagodbe te njihov utjecaj na hrvatski čitaonički pokret“, *Historijski zbornik* 62 (2009), br. 2: 391-410.
36. Polić, Maja „Hrvatski nacionalizam u XIX. i početkom XX. stoljeća na primjeru Rijeke i riječkoga područja“, *Problemi sjevernog Jadrana* 13 (2014), 3-33.
37. Preinfalk, Miha, *Plemiške rodbine na Slovenskem: 18. stoletje*, 1. del, Ljubljana, 2013.
38. Prelovšek, Damjan, „Umetnostni zgodovinar France Stelè ob 130. obletnici rojstva“, *Umetnostna kronika* 53 (2016), 3-8.
39. Ravnikar, Tone, *Grad Velenje*, Velenje, 1999.

40. Sekulić, Ante, „Adamović Čepinski“, *Hrvatski biografski leksikon*, 1. sv., Zagreb, 1983., 19-20.
41. Sršan, Stjepan (ur.), *Osječki ljetopisi 1686. – 1945.*, Osijek, 1993.
42. Sršan, Stjepan, „Vlastelinsko dobro baruna Adamovića“, u: *Čepin: prilog za proučavanje zavičajne povijesti*, ur. Vinko Ivić i Zlata Živaković Kerže, Čepin, 2009., 30-35.
43. Stipčević-Despotović, Anđelka, „Čeh, Ervin (Cseh)“, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3, Zagreb, 1993., 38.
44. Stipetić, Vladimir, *Povijest hrvatske ekonomske misli (1298. – 1847.)*, Zagreb, 2001.
45. Stopar, Ivan, *Velenjski grad*, Titovo Velenje, 1989.
46. Vranješ-Šoljan, Božena, „Veliki župani – upravno-činovnička elita u hrvatskom društvu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće“, *Historijski zbornik LXXI* (2018), br. 2, 269-282.
47. ***, „Odlikovanje Terezije barunice Adamovich“, *Jutarnji list* (Zagreb), god. V, br. 1420 (5. 3. 1916.), 6.

INTERNETSKI IZVORI

1. „Adamović Čepinski“, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, pristupljeno 26. 12. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=397>.
2. „Auersperg“. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=4577>, pristupljeno 2. 11. 2020.
3. *Castello Rothenthurn*, mrežna stranica. <http://www.castello-rothenthurn.at/>, pristupljeno 14. 11. 2020.
4. *Coronini*, mrežna stranica. <http://www.coronini.it>, pristupljeno 22. 12. 2020.
5. „Gorenjska“. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, pristupljeno 2. 11. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22708>.
6. *Ludwig Adamovich*. https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Ludwig_Adamovich, pristupljeno 13. 1. 2021.
7. *Šaleški biografski leksikon*, mrežno izdanje. <http://www.saleskibiografskileksikon.si/>, pristupljeno 16. 8. 2020.
8. *Šempeter – Vrtojba*, mrežna stranica. <http://www.sempeter-vrtojba.si/>, pristupljeno 13. 12. 2020.
9. „Štajerska“, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, pristupljeno 2. 11. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59879>.
10. *Westphalen zu Fürstenberg, Wilhelm Clemens August Graf*, mrežna stranica. https://Westphalen_zu_F%C3%BCrstenberg,_Wilhelm_Clemens_August_Graf, pristupljeno 14. 11. 2020.

Summary

A CONTRIBUTION TO THE HERITAGE OF THE SLAVONIAN NOBLE FAMILY ADAMOVIĆ OF ČEPIN

The noble family of Adamović Čepinski was from the 18th century in possession of the Čepin, Tenje, Aljmaš and Erdut estates in Slavonia and Podunavlje as well as of some estates in Bačka; over the course of time, it split into the *Čepin* and *Tenje factions*. This text provides less known and yet unexplored data on the history of the *Tenje family faction* which from the 19th century owned an estate that had its seat in Velenje (Slovenia). They left significant traces in economic, cultural and political life and constituted a connection between present-day eastern Croatia and Slovenia at the time when these areas belonged to the Austro-Hungarian Monarchy, i.e. to the same constitutional and cultural circle. Although they sold the Tenje estate in the late 19th century, they remained connected to the estates in Erdut, Bačko Novo Selo and Ostrožac; after they sold Velenje, they continued to live there up until World War II. They strengthened their social position additionally through marital ties between notable families the relations of which reached to the Viennese Court, the Russian Imperial Court and the Court of Victorian England. A significant family bond was created with the politician and landlord Ervin Cseh de Szent-Katolna, the grand prefect of the Syrmia County. His stepson Ivan Albrecht Baron Adamović of Čepin was also prefect of the Syrmia and subsequently the Virovitica County. After World War II the family was deprived of all its estates in then Yugoslavia; however, after decades in exile the heirs were able to reclaim their estates in Croatia in part.

Key words: Adamović Čepinski, Cseh, Velenje, Erdut, Bačko Novo Selo, Ostrožac

(Translated by Mica Orban Kljajić)

Kontakt:

Doc. dr. sc. **Jasminka Najcer Sabljak**

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1/II, 31000 Osijek

e-mail: jasminka.najcer@gmail.com

Silvija Lučevnjak, prof.

Zavičajni muzej Našice, Trg dr. Franje Tuđmana 5, 31500 Našice

e-mail: silvija.lucevnjak@gmail.com